

Nota van B&W

Onderwerp Startnotitie "Voorzieningenkader 2014 – 2024"

Portefeuillehouder drs. Th.L.N. Weterings, mr. A.Th.H. van Dijk, S. Bak. J.C.W. Nederstigt
Collegevergadering 14 mei 2013
Inlichtingen Cornelisse (023 567 64 78)
Registratienummer 2013.0026654

Samenvatting

De ontwikkelingen in het sociale domein en de gemeentefinanciën maken het maken van keuzes met betrekking tot maatschappelijke voorzieningen voor de komende 10 jaar noodzakelijk. En ook de structuurvisie Haarlemmermeer 2030 maakt een nader uitwerking van het voorzieningenbeleid gewenst. Om die keuzes in beeld te brengen maken wij gebruik van de atypische stedelijkheid van Haarlemmermeer en van de trends, ontwikkelingen en concepten die de dynamiek van vraag en aanbod in het voorzieningenbeleid in beeld brengen. Doel is om een Voorzieningenkader 2014-2024 op te stellen dat aangeboden kan worden aan de nieuwe gemeenteraad ter ondersteuning van het toekomstige voorzieningenbeleid in onze gemeente. In het Voorzieningenkader 2014- 2024 willen wij een handreiking bieden voor de te maken afwegingen door de gemeenteraad met betrekking tot het maatschappelijk vastgoed, ten dienste van de sociaal maatschappelijke opgave van het komende decennium.

1. Inleiding

In de komende 10 jaar zal het gemeentebestuur regelmatig beslissingen moeten nemen over maatschappelijke voorzieningen. Die beslissing zal in eerste instantie vaak een ad-hoc karakter lijken te hebben. Zo zullen bezuinigingen op gebouwen en subsidies er toe leiden, dat deze voorziening niet in stand te houden is. Zo zullen de innovaties in het sociaal domein ruimte zoeken om maatschappelijke functies uit te oefenen, waarvoor de investeringsgelden niet meer aanwezig zijn. Nieuwe maatschappelijke behoeften zullen hun vertaling zoeken naar ruimten. Door nieuwe concepten in zorg en dienstverlening verliezen oude vormen aan belang. Ook nieuwe concepten van commerciële dienstverlening vergroten het aanbod aan mogelijkheden voor onze inwoners. Door al deze ontwikkelingen zijn de sociaal maatschappelijke dienstverlening en het maatschappelijk vastgoed in de vorm van voorzieningen onderhevig aan verandering en herbezinning.

In paragraaf 2 schetsen wij de beleidsaspecten die leiden tot het opstellen van een Voorzieningenkader voor de komende 10 jaar. Daarbij komen de Structuurvisie Haarlemmermeer 2030, het voorzieningenmodel, de decentralisaties in het sociaal domein en het financieel perspectief van de gemeentefinanciën aan bod.

In paragraaf 3 benoemen wij de probleemstelling en in paragraaf 4 geven wij aan hoe we te werk willen gaan bij het vormgeven van het voorzieningenkader.

In paragraaf 5 geven wij onze planning aan, om te eindigen met het voorstel om deze startnotitie goed te keuren.

2. Context

2.1. Algemeen.

Het ontbreekt onze gemeente niet aan visies en vergezichten op de toekomst. Evenmin ontbreekt het aan een goede afwegingsstructuur voor het realiseren van nieuwe voorzieningen in uitleg gebieden of een afwegingsstructuur voor een herstructureringsopgave, zoals neergelegd in het voorzieningenmodel. Er komen echter nieuwe opgaven op ons af, zoals die in het sociaal domein. En ook het perspectief in de toekomstige gemeentefinanciën vraagt om een vertaling naar een visiekader voor voorzieningen op de middellange termijn voor de periode 2014- 2020. In deze paragraaf zetten wij de belangrijkste zaken op een rijtje.

2.2. Decentralisaties binnen het sociale domein.

De decentralisaties binnen het sociale domein op het gebied van zorg en ondersteuning (AWBZ), jeugdzorg en participatie vormen een grote opgave die in de komende jaren hun beslag zal krijgen. De decentralisaties zullen gevolgen hebben voor het aanbod. Ongetwijfeld zullen nieuwe 'arrangementen' worden ontwikkeld, die leiden tot een andere huisvestingsvraag. Voor de inbedding van de nieuwe taken in het sociale domein zijn de voorzieningen in wijken en kernen van belang. Het is belangrijk om inzicht te krijgen in het aanbod en gebruik van de huidige voorzieningen in de wijken en kernen van Haarlemmermeer. Dit project maakt daarom onderdeel uit van het Sociaal Domein en is ook in het plan van aanpak opgenomen als het project 'Voorzieningen in Beeld'.

Er is een belangrijke samenhang tussen dit traject en het project 'Inwoners in beeld', dat er op gericht is om inzichtelijk te maken welke inwoners een beroep doen op bepaalde regelingen en van welke voorzieningen zij gebruik maken. Het combineren van de uitkomsten van de inventarisatie van voorzieningen naast die van 'Inwoners in beeld' leidt tot een dieper inzicht in vraag- en aanbodpatronen bij de inwoners van Haarlemmermeer. Daarnaast is er ook een samenhang met het project 'Versterking sociale netwerken'. Onder nuldelijn wordt verstaan het eigen sociale netwerk van mensen: het gezin, de wijk, de school, de vereniging, etc. Er zal in toenemende mate een beroep worden gedaan op dit eigen netwerk van mensen. De vraag is wat dit betekent voor het benodigde voorzieningenniveau.

2.3. Structuurvisie Haarlemmermeer 2030.

In de Structuurvisie Haarlemmermeer (hierna Structuurvisie) hebben we de algemene uitgangspunten voor voorzieningen in Haarlemmermeer weergegeven. Daarbij hebben wij aangegeven dat het clusteren van voorzieningen op belangrijke knooppunten in de infrastructuur gewenst is. Tevens hebben wij aangegeven dat het gewenst is om een visie te ontwikkelen op de voorzieningen buiten deze knooppunten, op voorzieningen in de 'dubbeldorpen' en voorzieningen dicht bij huis.

De algemene uitgangspunten voor voorzieningen, zoals verwoord in de Structuurvisie zijn:

1. Er is voldoende differentiatie in het aanbod van functies en voorzieningen: kleine kernen hebben andere behoeften dan grote uitlegwijken.
2. Complementariteit van voorzieningen (regionaal en lokaal): heeft het ontwikkelen van functies een toegevoegde waarde of kan gebruik gemaakt worden van bestaande voorzieningen in de gemeente of regio (de toegevoegde waarde kan overigens ook zijn dat de functie bijdraagt aan de identiteit van een kern).
3. Voorzieningen zijn goed bereikbaar.
4. Wij zorgen voor voldoende ruimtelijke flexibiliteit om op veranderingen te kunnen inspelen.

In de Structuurvisie wordt gesproken van clusteren van voorzieningen op belangrijke knooppunten met de infrastructuur. In de laag dynamische delen van Haarlemmermeer, zoals de kleinere kernen, zijn er echter veel minder (potentiële) knooppunten waar voorzieningen geclusterd kunnen worden. Daarnaast hebben voorzieningen hier vaak een te kleine afzetmarkt. De kleine kernen moeten daarom meer gebruik maken van gezamenlijke accommodaties, er moet worden gezocht naar samenwerkingsverbanden met commerciële voorzieningen en er moet meer gekeken worden naar ambulante voorzieningen.

Voor kernen aan de Ringvaart, die zogenaamde dubbeldorpen vormen, zal de relatie met de dorpen aan de overkant steeds belangrijker worden als het gaat om voorzieningen. Voor wat betreft infrastructuur en voorzieningen wil Haarlemmermeer deze steeds meer als een gebied gaan beschouwen en gezamenlijk met de andere gemeenten het voorzieningenniveau beter op elkaar afstemmen. Daarbij kan een rol spelen dat bijvoorbeeld woningbouw aan de ene kant versterkend kan werken voor het draagvlak aan de andere kant. Een betere oeververbinding tussen beide delen kan voorzieningen aan de "overkant" beter bereikbaar maken.

2.4. Voorzieningenmodel.

Het Voorzieningenmodel hebben we als instrument om goede analyses te maken van het voorzieningenniveau in gebruik. Wat mist aan het voorzieningenmodel is een visie op de context waarin dit model gebruikt gaat worden. Daarvoor moet nog een extra stap gezet worden. Het model bestaat uit zowel een kwalitatief als een kwantitatief afwegingskader:

A. Kwalitatief afwegingskader: Dit kader biedt afwegingen en handvatten voor het betrekken van voorzieningen in het beginstadium van ontwikkeling van een gebied/kern/wijk of voor herijking van het bestaande voorzieningenniveau in gebieden, rekening houdend met sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen op de langere termijn. De sociale opgave van de gemeente kan zo al in een vroeg stadium met de ruimtelijke opgave gecombineerd worden.

B. Kwantitatief afwegingskader: Dit kader geeft inzicht in de ruimtebehoefte voor (sociaal-maatschappelijke) voorzieningen en ook in de mogelijkheden voor clustering van functies. Daarbij wordt gebruik gemaakt van landelijke normen voor verschillende schaalniveaus en verschillende demografische prognoses, specifieke lokale eigenschappen van het gebied, kern of wijk (zoals leefstijlen bijvoorbeeld).

2.5. Perspectief gemeentefinanciën.

De decentralisatieopgave in het sociale domein gaat gepaard met forse bezuinigingen op de te decentraliseren werkgebieden. Het is zeker niet denkbeeldig dat de financiële kaders tot

2020 beperkt worden door bezuinigingsnoodzaak. Het effectief en efficiënt omgaan met de ter beschikking staande begrotingsmiddelen zal ook uitgangspunt dienen te zijn bij het inzetten van voorzieningen in die periode. Het is gewenst algemene uitgangspunten voor het voeren maatschappelijke voorzieningenbeleid te formuleren om daarmee de kaders en keuzes helder te krijgen.

3. Probleemstelling.

Hoe kunnen wij de nieuwe gemeenteraad een kader meegeven voor de te maken afwegingen over het voorzieningenpakket van onze gemeente gegeven de onder paragraaf 2 weergegeven ontwikkelingen die van invloed zijn op het voorzieningenniveau in onze gemeente?

4. Aanpak.

Wij maken een Voorzieningenkader 2014- 2020 voor onze gemeente. Daarbij gaan wij **ten eerste** uit van de kwaliteiten van Haarlemmermeer. De atypische stedelijkheid, zoals beschreven in De Staat van Haarlemmermeer vormt daarbij het uitgangspunt. De uitwerking daarvan in Kijk op de Wijk bevat een schat aan gegevens die gehanteerd kunnen worden in een gebiedsgerichte benadering van de specifieke wijktypen die aangetroffen worden in Haarlemmermeer. Van de historische kern, de contrastdorpen, de mozaïek kern tot de kleine-, grote moderne- en postmoderne wijken. Ook de verschillende typen inwoners in onze gemeente (o.a. netwerkstedelingen, traditionele inwoners etc.) bieden aanknopingspunten voor een lokale vertaling. De specifieke bijdrage vanuit het gebiedsgericht werken zal mede gebruikt worden om hieraan invulling te geven.

Ten tweede inventariseren wij de trends (zowel landelijk als plaatselijk), beleidsontwikkelingen en regelgeving die van invloed zullen zijn op het voorzieningengebruik en de functie-invulling van voorzieningen. Te denken valt aan:

- Demografische gegevens over bevolkingsontwikkeling tot 2030 (vergroening, vergrijzing, krimp).
- Mobiliteitspatronen.
- Digitalisering.
- Ontwikkelingen in vraag en aanbod.
- Zelfredzaamheid en gemeentelijke ondersteuning.
- Decentralisaties.
- Extramuralisering.
- Regionale samenwerking.
- Financiële beperkingen.
- Veranderingen in relatie overheid en markt.

Ten derde inventariseren wij belangrijke ruimtelijke, sociale en economische criteria aan de hand waarvan de voorzieningenstructuur kan worden beoordeeld. Daarbij putten wij ook uit het voorzieningenmodel:

- Knooppunten met infrastructuur en wijkknooppunten.
- Nabijheid en schaalniveau
- Bereikbaarheid en toegankelijkheid
- Mono functionaliteit versus multifunctionaliteit.
- Financieel, economisch en sociaal draagvlak

Tevens gaan we de voorzieningenmatrix maken van Haarlemmermeer.

In een voorzieningenmatrix wordt een overzicht gegeven van het schaalniveau van voorzieningen naar regionaal, gemeente, kern, wijk, buurt en klein dorp versus de verantwoordelijkheid van de gemeente van maximaal naar minimaalverantwoord schaalniveau. Met deze matrix hebben wij een globaal afbakeningsmiddel voor voorzieningen. Naar mate de schaal meer regionaler is, zal een sterker beroep op regionale partners gedaan moeten worden voor het tot stand brengen of decentraliseren van voorzieningen. Zo leveren wij een bijdrage aan de regionale taakstelling maatschappelijke opvang door het realiseren van de SMO (structureel maatschappelijke opvang). De beïnvloedingsmogelijkheden van onze gemeente zijn niet onbeperkt. Zo is de oprichting van een commerciële sportschool toch echt de verantwoordelijkheid van de markt. Hooguit kunnen wij medewerking geven aan de vestiging van een dergelijke voorziening. Het tot stand komen van huisartsenposten kan een wenselijkheid zijn vanuit gemeente optiek, maar de financiering is een zaak van huisartsen en zorgverzekeraars. In dit geval kunnen wij als gemeente wel meewerken aan het tot stand komen van de voorwaarden tot het vestigen van een dergelijke huisartsenpost. De voorzieningenmatrix dient tevens om af te bakenen welke maatschappelijke voorzieningen in dit kader worden meegenomen.

Vervolgens confronteren wij de maatschappelijke trends met de Haarlemmermeerse typologieën en de verschillende ruimtelijke, sociale en economische criteria. Daarmee halen wij zoveel mogelijk de lokale vraagstukken boven tafel per wijk type en type inwoner en schetsen wij de mogelijke oplossingsrichtingen. Met die oplossingsrichtingen maken wij niet de keuzen die de gemeenteraad moet maken, maar schetsen wij de bandbreedte waarbinnen de oplossingen gezocht kunnen worden voor de vraagstukken in de periode 2014- 2024.

Daarbij zullen we bijzondere aandacht hebben voor de omgang met het maatschappelijk vastgoed. Dit in het besef dat maatschappelijk vastgoed ons als middel dient om de sociaal maatschappelijke opgave van het beleid te realiseren.

5. Planning

De eerste analyse kan afgerond worden op 1 augustus 2013. Dit zal in de vorm van een concept voorzieningenkader gebeuren. In mei worden een tweetal interne bijeenkomsten gehouden. In juni worden een aantal bijeenkomsten georganiseerd (over historische kernen en stadswijken apart) met ondernemers, inwoners en gebruikers om discussies over keuzeproblemen te voeren. Het definitieve Voorzieningenkader 2014- 2024 zal begin november worden gepresenteerd aan het college ter aanbidding aan de gemeenteraad.

6. Middelen

Het concept voorzieningenkader zal vergezeld gaan van een voorstel voor dekking van de kosten van de sessies in september en oktober.

7. In- en externe communicatie

Het concept voorzieningenkader zal vergezeld gaan van een voorstel voor de externe communicatie.

Besluit

Op grond van het voorgaande hebben wij besloten om:

1. een Voorzieningkader 2014-2024 op te stellen;
2. deze startnotitie ter informatie te zenden aan de raad.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,
namens dezen,
de portefeuillehouders,

drs. Th.L.N. Weterings

mr. Th. H. van Dijk

S. Bak

J.C.W. Nederstigt

Bijlage(n)
Geen